

Prinsjesdagonderzoek 2024

Rapport voor de NOS

Project: 24059469
Amsterdam, 16 september 2024

© 2024. All rights reserved. Contains Ipsos I&O confidential and proprietary information and may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos I&O.

Ipsos I&O - NOS Prinsjesdagonderzoek 2024

In het jaarlijkse Prinsjesdagonderzoek, uitgevoerd door Ipsos I&O in opdracht van de NOS, schetsen wij de publieke opinie op het gebied van economie en politiek. Wat zijn de publieke percepties van de economische situatie in Nederland? Hoe is het gesteld met het vertrouwen in de politiek? Naast deze ontwikkelingen, die wij door de tijd volgen, staan we in het onderzoek ook stil bij enkele actuele politieke vraagstukken. Dit jaar onderzoek we bijvoorbeeld de verwachtingen die Nederlanders van het nieuwe kabinet hebben op enkele belangrijke beleidsdossiers.

Op Prinsjesdag kijkt de politiek vooruit naar het komende jaar. De regering – bij monde van de Koning – presenteert zijn beleidsplannen en de rijksbegroting wordt aangeboden aan de Tweede Kamer. In de [Troonrede van 2023](#) sprak de Koning over *kansengelijkheid* en *bestaanszekerheid*, en zei dat elementaire zaken als huisvesting, een goede gezondheid en een veilige thuissituatie voor lang niet iedereen in Nederland vanzelfsprekend zijn.

Vorig jaar stond Prinsjesdag voor politiek Den Haag in het teken van de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november. Het thema *bestaanszekerheid* speelde in de campagne een belangrijke rol, maar doorslaggevend werd het niet. Migratie voerde uiteindelijk de boventoon, wat er mede toe leidde dat de PVV de verkiezingen won.

Na een lange formatie heeft Nederland sinds juli weer een missionair kabinet onder leiding van de partijloze Dick Schoof. Het rechtse, extraparlamentaire kabinet is gestoeld op een samenwerking tussen BBB, NSC, PVV en VVD. De partijen hebben uitdrukkelijk gekozen voor een inhoudelijke samenwerking die alleen op hoofdlijnen is uitgewerkt. De nadere beleidsinvulling volgt nu.

De verwachtingen van het nieuwe kabinet zijn hooggespannen. Het kabinet wil zich graag profileren met een streng migratiebeleid. De vraag is in hoeverre dat gaat botsen met de weerbarstige, juridische realiteit. Datzelfde geldt voor landbouw- en stikstofbeleid, dossiers die zich in de afgelopen jaren tot hete hangijzers in politiek Den Haag hebben ontwikkeld. Tegelijkertijd verwachten Nederlanders ook veel van ‘de politiek’ als het gaat om gezondheidszorg en de woningmarkt, thema’s die ook tijdens de campagne prominent aanwezig waren.

Ook internationaal gezien bevindt Nederland zich allerm minst in rustig vaarwater. De oorlog in Oekraïne woekert voort en er wordt steeds nadrukkelijker naar de NAVO-lidstaten gekeken om de steun aan het land op te voeren. Met oud-premier Rutte als aanstaande nieuwe topman van het bondgenootschap lijkt dat niet te gaan veranderen. Verder merken we ook in Nederland de gevolgen van de oorlog in Gaza.

Aan uitdagingen geen gebrek voor het nieuwe kabinet. Positief daarbij is dat de economische situatie zich gunstig ontwikkelt. Het CPB verwacht dat de economie dit jaar met 0,6% zal groeien en voorziet voor volgend jaar een groei van 1,5%. Toch heeft minister Heijnen (Financiën, VVD) al aangegeven te willen bezuinigen. De vraag is of Nederlanders zijn economisch pessimisme delen.

Deze vraag, en vele anderen, beantwoorden we in dit rapport. Het rapport bestaat uit drie delen: de publieke perceptie van de economie, het vertrouwen in de politiek en de publieke opinie omtrent actuele politieke kwesties.

-
- 3 Belangrijkste conclusies
  - 4 Percepties van de economie
  - 11 Vertrouwen in de politiek
  - 20 Actuele politieke kwesties
  - 28 Bijlage

Belangrijkste conclusies

Economie

Nederlanders zijn minder pessimistisch dan voorgaande jaren, maar dat maakt (vooralsnog) geen plaats voor optimisme. Nederlanders zijn namelijk even zo optimistisch (19%) als in 2023. Het pessimisme neemt wél af. Vergeleken met 2023 vinden minder Nederlanders dat het alles bij elkaar genomen de slechte kant op gaat met het land (57% versus 72%).

- Als we specifiek inzoomen op de economische verwachtingen, zien we eenzelfde patroon. Het optimisme over de Nederlandse economie neemt niet toe (2024: 10%; 2023: 12%), terwijl het pessimisme afneemt van 44% in 2023 naar 37% in 2024. Ook omtrent de eigen financiële situatie neemt het pessimisme af. Een kwart (24%) verwacht dat deze komend jaar verslechtert, waar dat nog drie tiende (30%) was in 2023.
- Het afnemend economische pessimisme valt mogelijk te verklaren doordat Nederlanders vaker goed kunnen rondkomen. Zes op de tien kunnen goed rondkomen. Hiermee ligt het aandeel hoger dan in 2023 (51%) en is het weer op het niveau van voor de energiecrisis – die gepaard ging met oplopende energieprijzen en inflatie – van 2022. Doordat Nederlanders vaker goed kunnen rondkomen, is het niet verrassend dat ze minder vaak dan in 2023 aangeven afgelopen jaar te hebben bezuinigd of dat komend jaar van plan zijn te gaan doen.
- Ondanks deze voorzichtige verbetering in economisch sentiment, is er ook een groep die structureel (net) niet rond kan komen. Deze groep – die zo'n 10% van de Nederlanders behelst – lijkt ongevoelig voor economische voorspoed of crises en bestaat bovengemiddeld vaak uit jongeren (18-34 jaar).

Politiek vertrouwen

Het vertrouwen van Nederlanders in de landelijke politiek is in 2024 toegenomen. Vier op de tien Nederlanders (44%) hebben vertrouwen in de landelijke politiek, tegenover 33% in 2023. Tegelijkertijd heeft ongeveer de helft van de bevolking (heel) weinig vertrouwen in de politiek, al ligt dit aandeel ook lager dan in 2023 (63%). Daarnaast hebben eveneens vier op de tien Nederlanders (42%) vertrouwen in het huidige kabinet; in 2023 had 24% vertrouwen in het destijdse demissionaire kabinet.

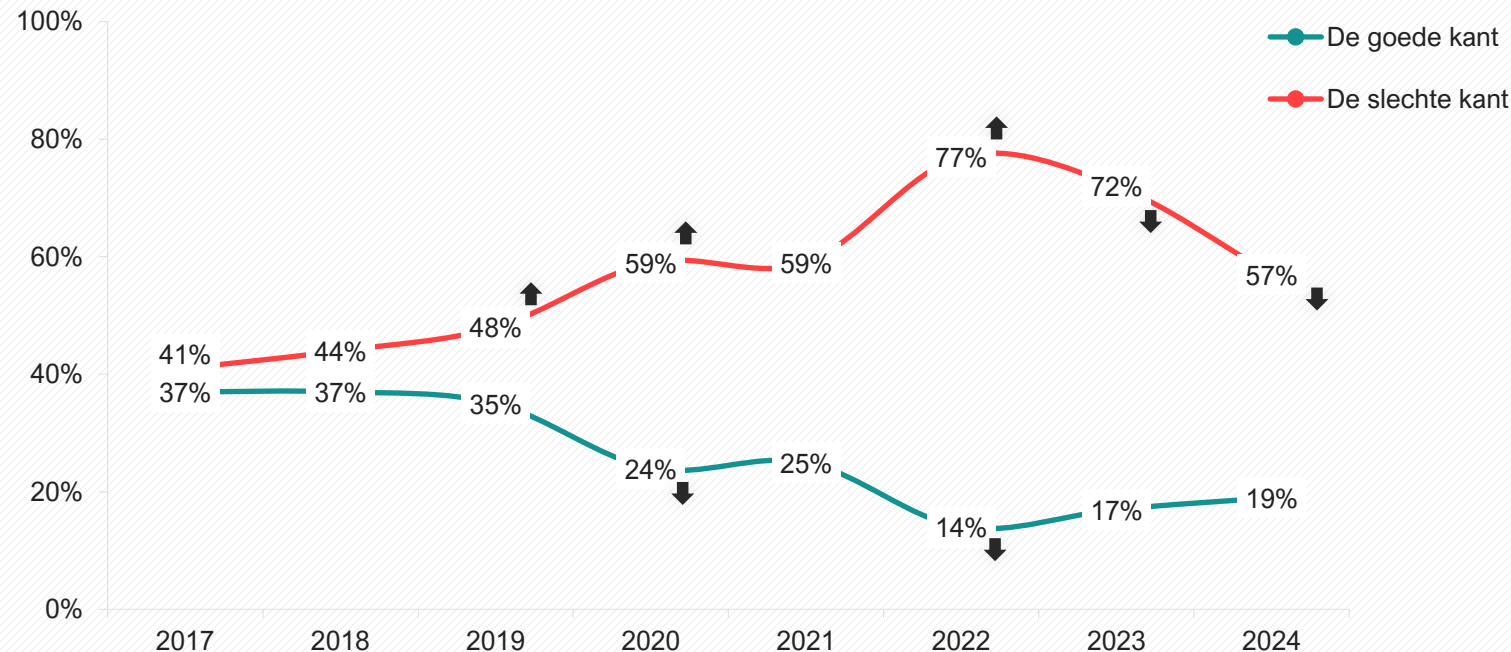
- Deze toename van vertrouwen in de landelijke politiek komt voornamelijk door een stijging onder laag- en middelbaaropgeleiden. Onder hoogopgeleiden is er geen verschil ten opzichte van 2023, wat de vertrouwensniveaus tussen de drie opleidingsniveaus dichter bij elkaar heeft gebracht.
- Rechtse kiezers – en dan met name kiezers van de coalitiepartijen – hebben vaker vertrouwen in de landelijke politiek. Opvallend is dat PVV-stemmers verdeeld zijn: de helft heeft vertrouwen, terwijl de andere helft dat niet heeft.
- Kiezers zijn sterk verdeeld over hun vertrouwen in de koers van het nieuwe kabinet op het gebied van asiel en migratie. Het vertrouwen is met name bij kiezers van coalitiepartijen aanwezig, linkse kiezers hebben hier nauwelijks vertrouwen in.
- Wat betreft het stikstofbeleid, is er onder geen enkele partij een meerderheid die vertrouwen heeft in de koers die het nieuwe kabinet gaat varen. Onder de coalitiepartijen hebben de BBB, PVV en VVD het meeste vertrouwen in het beleid, terwijl onder NSC'ers een meerderheid hier (heel) weinig vertrouwen in heeft.

Percepties van de economie

Pessimisme neemt af; ruim de helft vindt dat het de slechte kant op gaat met Nederland, waar dat in 2023 nog voor zeven op de tien gold

Alles bij elkaar genomen, vindt u dat het op dit moment de goede of de slechte kant op gaat met Nederland?

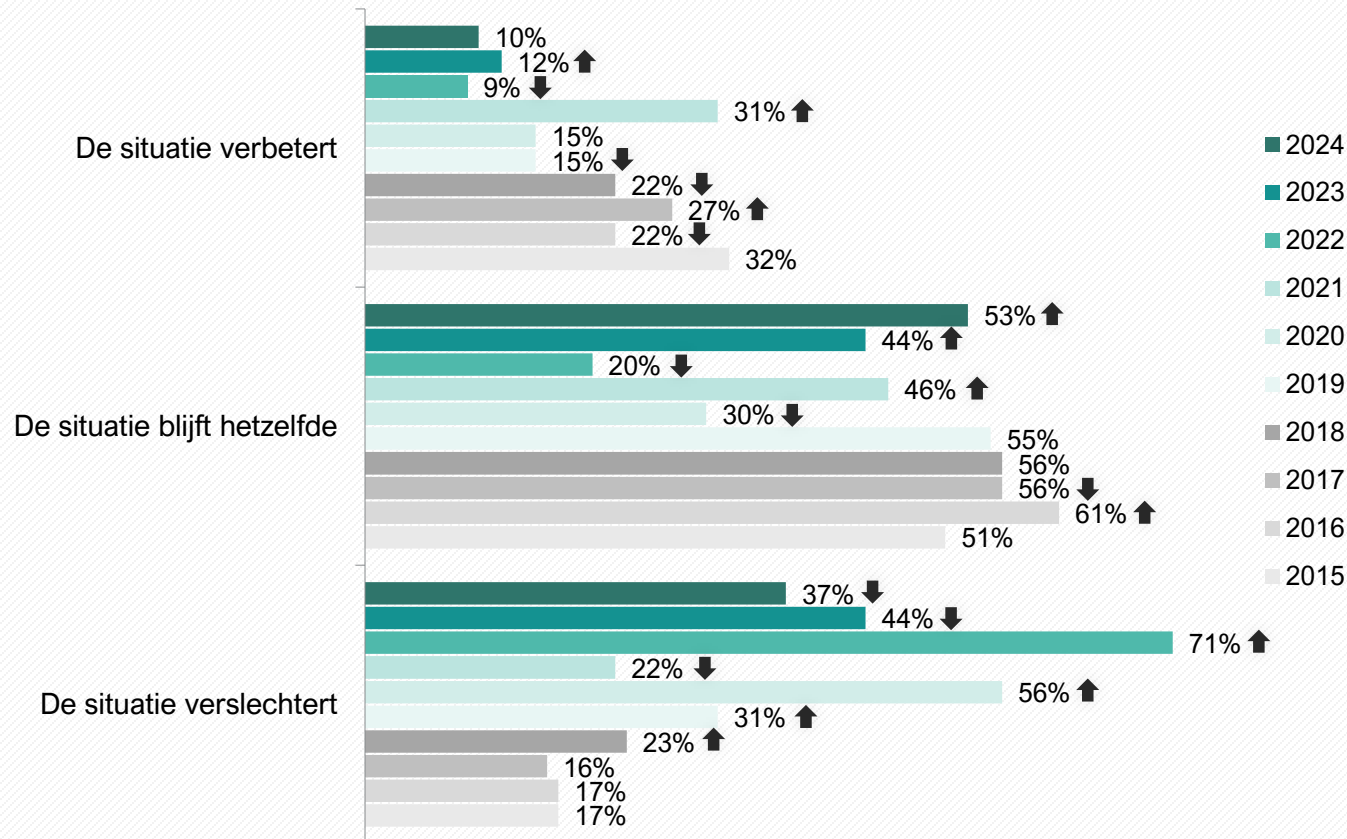
- Laagopgeleiden vinden vaker dan hoogopgeleiden dat het de goede kant op gaat met Nederland (23% versus 17%).
- Kiezers van de vier coalitiepartijen (PVV, VVD, NSC en BBB) vinden vaker dat het de goede kant op gaat met Nederland, terwijl kiezers van met name Partij voor de Dieren, FvD en GroenLinks-PvdA vinden dat het de slechte kant op gaat met het land.

Basis: Nederlanders 18+ (2017 – 2020: n=circa 1.000; 2021 -2022: n=circa 2.000; 2023: n=2.049; 2024: n= 2.208), nationaal representatieve steekproeven, veldwerk 2024: 13-16 september.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

↓↑ Significante daling/stijging ten opzichte van een jaar ervoor

Economisch pessimisme neemt verder af, maar maakt (nog) geen plaats voor economisch optimisme

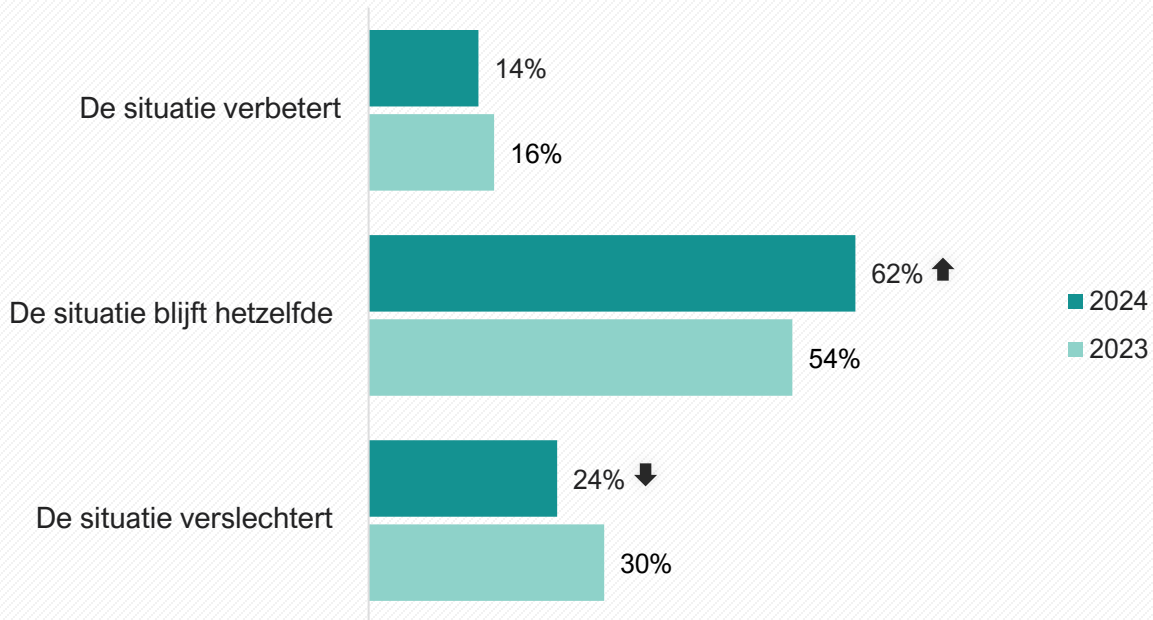
Als u denkt aan de komende twaalf maanden, denkt u dat de economische situatie in Nederland beter wordt, hetzelfde blijft of slechter wordt?

- In 2022 – tijdens de energiecrisis – dacht nog een ruime meerderheid (71%) dat de economische situatie in Nederland zou verslechteren. Dat aandeel daalde in 2023 naar 44% en in 2024 zien we een verdere afname. Ruim een derde (37%) verwacht dat de economische situatie verslechteren zal.
- Het economisch optimisme is desondanks niet toegenomen: 10% verwacht dat de economische situatie in Nederland beter wordt (2023: 12%). Wél is de groep Nederlanders die verwacht dat de situatie hetzelfde blijft toegenomen: van 44% in 2023 naar 53% in 2024.

Ook het economisch pessimisme over de eigen situatie neemt af: een kwart verwacht nog dat de persoonlijke situatie verslechtert

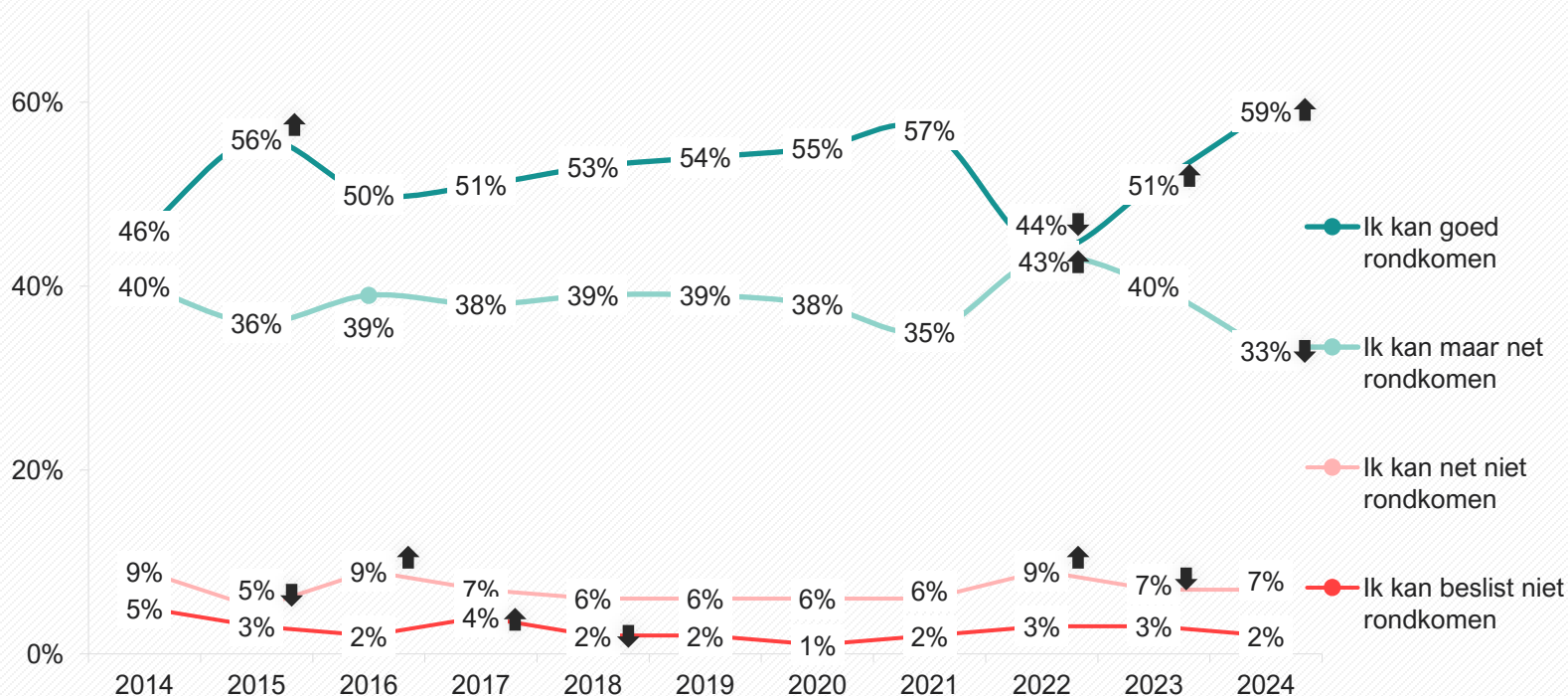
En als u denkt aan uw persoonlijke economische situatie in de komende twaalf maanden, denkt u dat deze beter wordt, hetzelfde blijft of slechter wordt?

- Een kwart van de Nederlanders (24%) verwacht dat de eigen situatie verslechtert, waar 44% verwacht dat de economische situatie van Nederland verslechtert. Dat is een afname ten opzichte van 2023, toen drie tiende (30%) pessimistisch was over de eigen situatie.
- Net als in 2023 zien we dat Nederlanders minder negatief zijn over hun eigen economische situatie dan over die van de Nederlandse economie (24% versus 37%).
- Het economisch optimisme is onveranderd: 14% verwacht dat de eigen economische situatie komend jaar verbetert (2023: 16%).
- Jongeren (18-34 jaar) verwachten vaker dat de eigen economische situatie verbetert (23%) dan ouderen (65+) (4%).

Aandeel Nederlanders dat goed kan rondkomen weer terug op niveau van voor energiecrisis; zes op de tien kunnen goed rondkomen, maar een tiende (net) niet

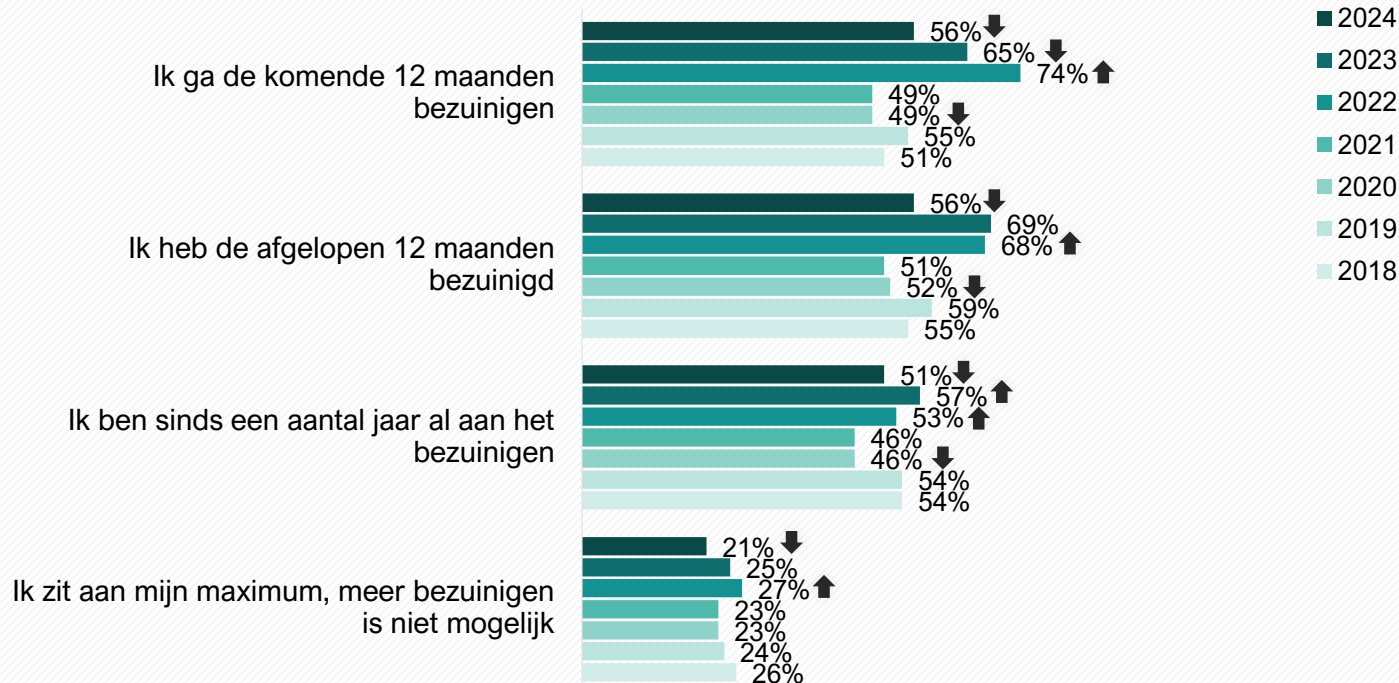
Welk van de onderstaande uitspraken past het best bij u?

- 59% van de Nederlanders geeft aan goed rond te kunnen komen. Hiermee zet de stijgende trend door. In 2023 kon 51% goed rondkomen en in 2022 – tijdens de energiecrisis – 44%.
- Ouderen (65+) kunnen vaker goed rondkomen, terwijl jongeren (18-34) vaker aangeven maar net rond te kunnen komen.
- Sinds 2014 is er structureel een groep van zo'n 10% die niet kan rondkomen, ongeacht externe omstandigheden of crises. Jongeren (18-34) vallen bovengemiddeld vaak in deze groep.

Nederlanders verwachten ook minder vaak dan in 2023 te gaan bezuinigen, al ligt het aandeel nog boven het niveau van voor de energiecrisis

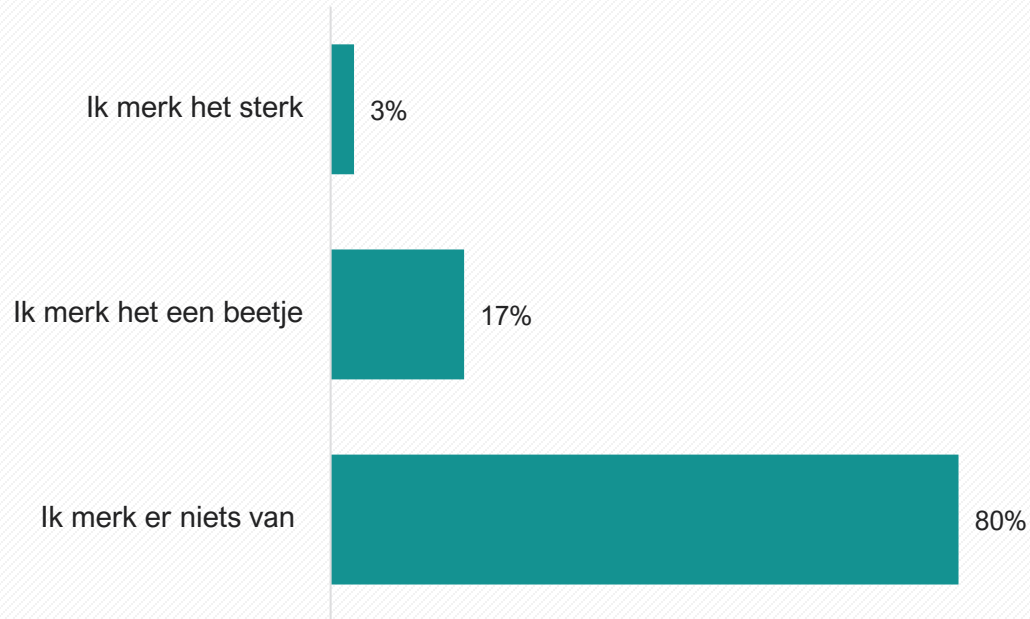
Kunt u aangeven of de onderstaande stellingen op u van toepassing zijn?

- Ruim de helft van de Nederlanders (56%) verwacht komend jaar te gaan bezuinigen. Dat is een afname ten opzichte van 2023, toen twee derde (65%) dat verwachtte.
- Vergeleken met 2023 geven minder Nederlanders aan het afgelopen jaar te hebben bezuinigd (56% versus 69%).
- Ouderen (65+) hebben het minst vaak bezuinigd in de afgelopen 12 maanden en verwachten dat ook minder vaak dan andere generaties te gaan doen de komende 12 maanden.

Nederlander merkt in de directe omgeving maar sporadisch iets van de verwachte economische groei

Diverse instanties, als het CBS* en het CPB**, verwachten dat de Nederlandse economie dit jaar zal groeien met 0,6%. In hoeverre merkt u hier in uw directe omgeving nu al iets van?

- Het CBS en het CPB verwachten dat de economie komend jaar met 0,6% zal groeien. Vier op de vijf Nederlanders merken hier echter nog niets van. Een zesde (17%) merkt het een beetje en 3% merkt het sterk.
- Jongeren (18-34 jaar) merken het vaakst iets van de positieve economische verwachtingen. 6% van hen merkt het sterk en een kwart (25%) merkt het een beetje.
- Ouderen (65+) merken er daarentegen het vaakst niets van: dit geldt namelijk voor 90%.

* CBS: Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) verzamelt en publiceert allerlei statistische gegevens van maatschappelijke en economische aard.

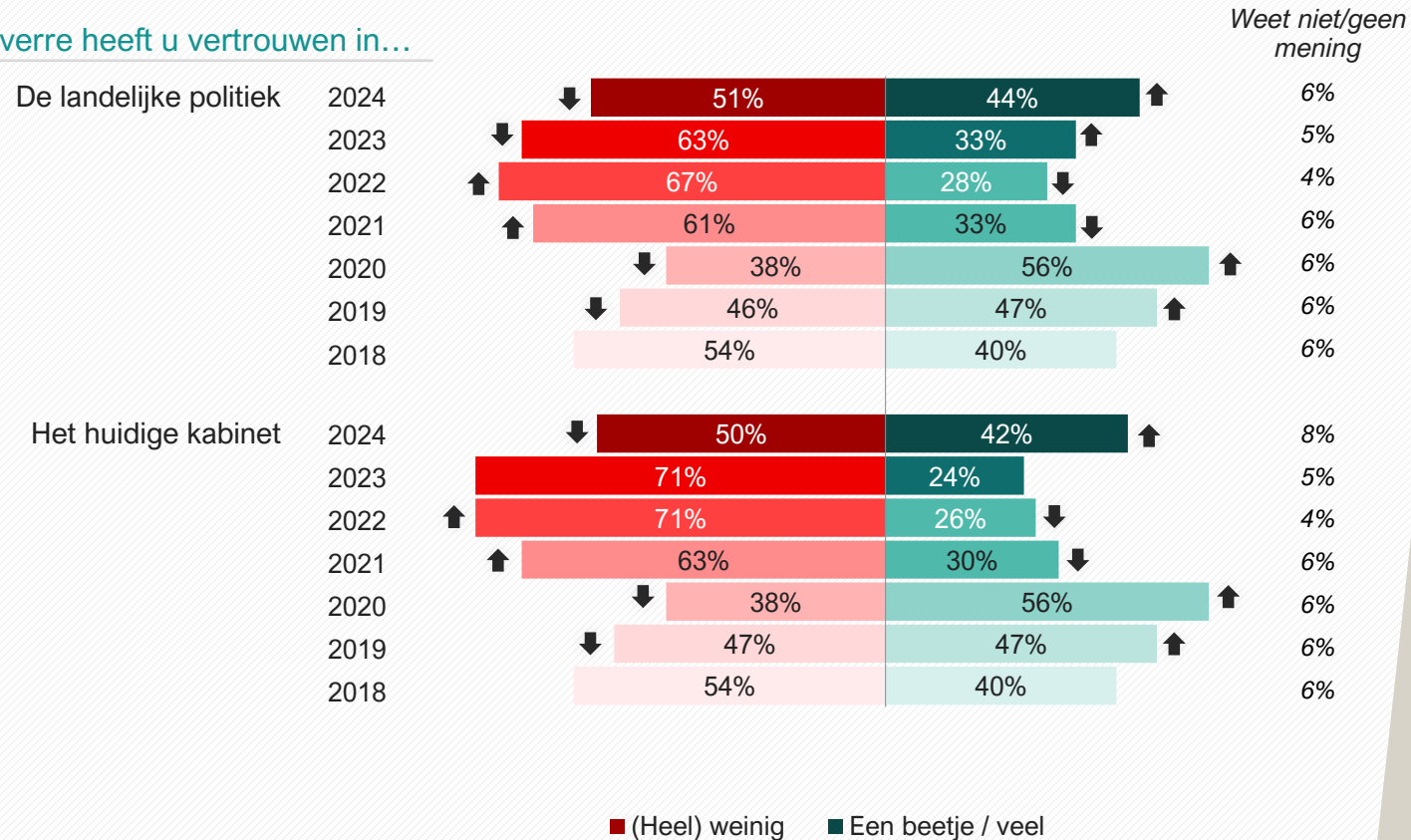
** CPB: Het Centraal Planbureau (CPB) doet wetenschappelijk onderzoek dat politici en beleidsmakers kunnen gebruiken bij het nemen van besluiten over beleidsvraagstukken.

Vertrouwen in de politiek

Politiek vertrouwen neemt toe: Vier op de tien Nederlanders hebben vertrouwen in de landelijke politiek en huidig kabinet. Vertrouwen stijgt bij laagopgeleiden

In hoeverre heeft u vertrouwen in...

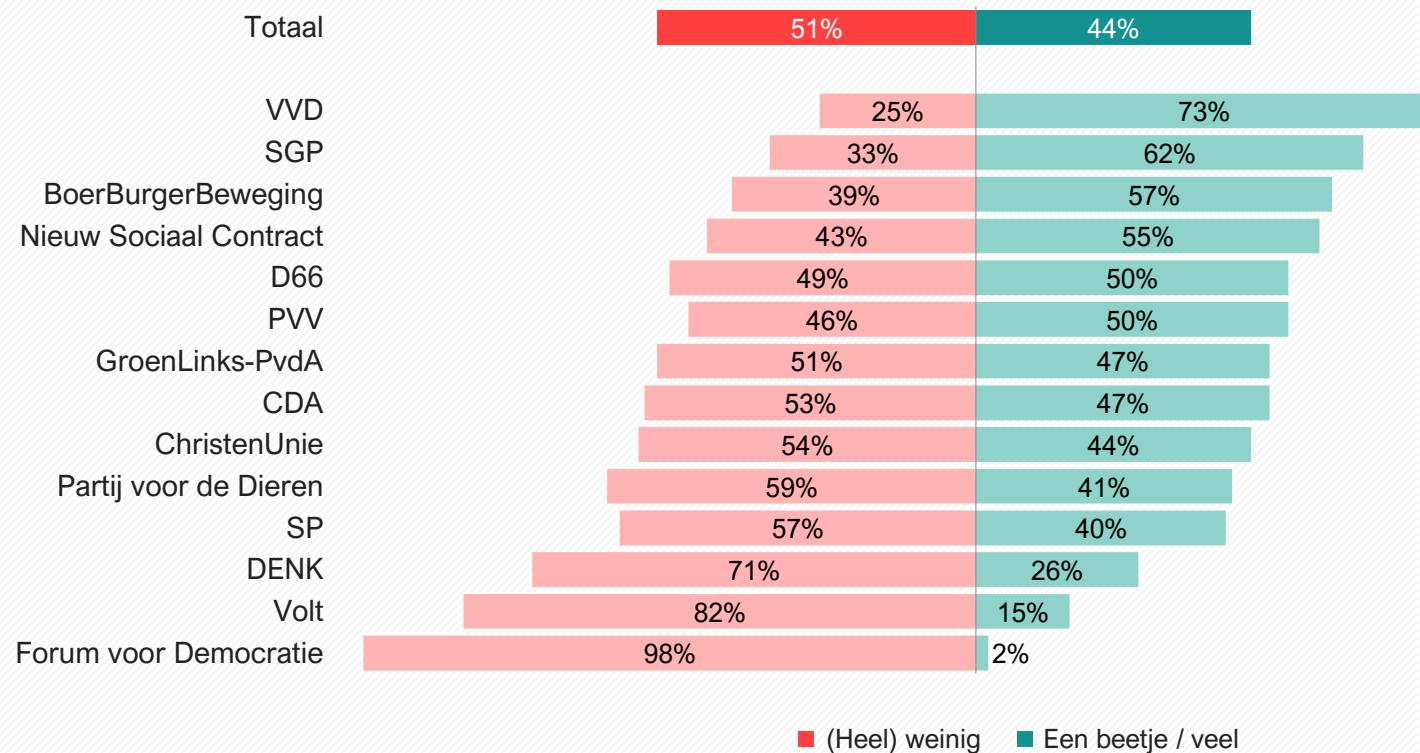
- De stijging in vertrouwen is met name toe te schrijven aan een toename van vertrouwen onder laagopgeleiden. Waar onder laagopgeleide Nederlanders in 2023 slechts 21% vertrouwen had in de landelijke politiek en 17% in het destijds de demissionaire kabinet, zijn deze percentages respectievelijk gestegen naar 40% en 49%.
- Ook onder middelbaaropgeleide Nederlanders is het vertrouwen gestegen: in 2023 had 20% vertrouwen in het demissionaire kabinet en 28% in de landelijke politiek. Dit ligt inmiddels op respectievelijk 48% en 43%.
- Onder hoogopgeleide Nederlanders is het vertrouwen in zowel de landelijke politiek als het huidige kabinet gelijk gebleven aan 2023.
- Vergeleken met afgelopen juni lijkt het vertrouwen in het kabinet onder alle opleidingsniveaus te zijn gestegen. **Toen** bleek dat 21% van de hoogopgeleide Nederlanders vertrouwen had in het huidige kabinet, terwijl dit voor lager en middelbaaropgeleide Nederlanders op 36% lag.

Basis: Nederlanders 18+ (2018 – 2020: n=circa 1.000; 2021 -2022: n=circa 2.000; 2023: n=2.049; 2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproeven, veldwerk 2024: 13-16 september.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

↕ Significant daling/stijging ten opzichte van een jaar ervoor

Met name onder rechtse kiezers is het vertrouwen in de landelijke politiek aanwezig. Opvallend is de verdeeldheid in vertrouwen onder PVV'ers

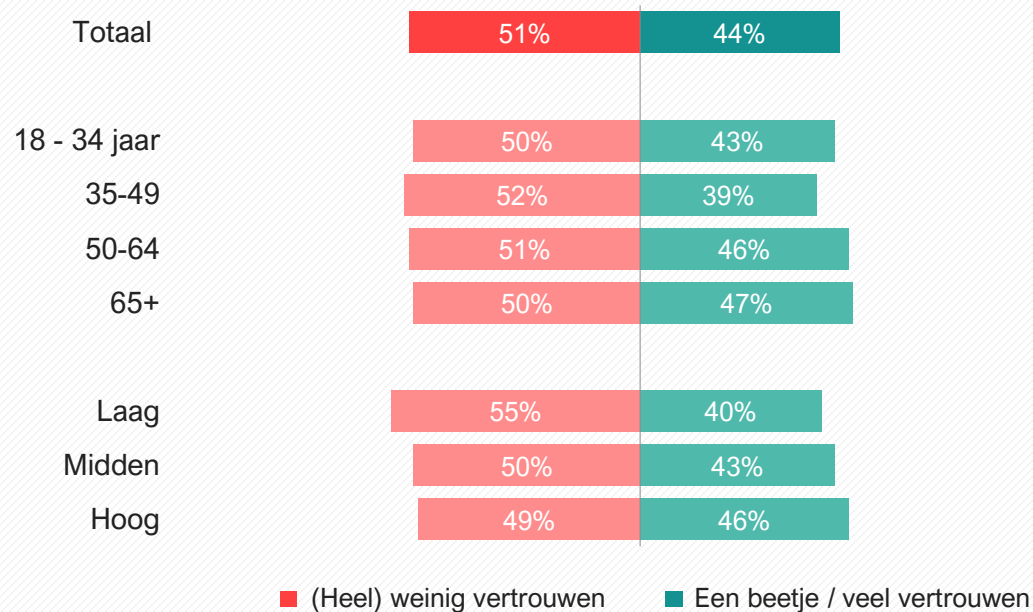
In hoeverre heeft u vertrouwen in de landelijke politiek?

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening

Binnen de verschillende generaties is het vertrouwen in de landelijke politiek het hoogst onder 50+'ers

Vertrouwen in landelijke politiek naar leeftijd en opleiding

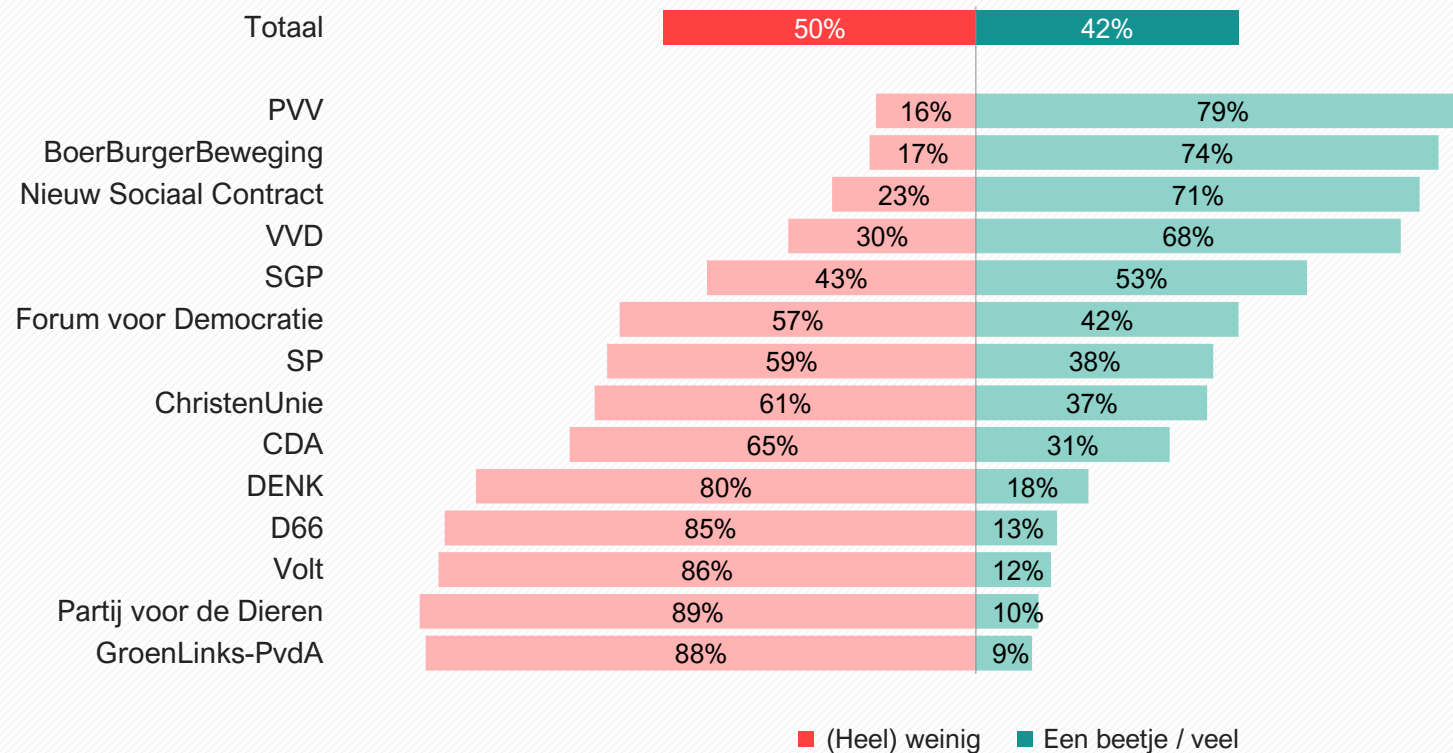

- Ten opzichte van 2023, is onder alle generaties het vertrouwen in de landelijke politiek toegenomen. Deze stijging is het sterkst aanwezig onder de oudere doelgroep (50+); waar het percentage in 2023 nog rond de 30% lag, geldt dit inmiddels voor bijna de helft van de 50+'ers (46-47%).
- Ondanks dat er een sterke stijging is te zien onder laag- en middelbaaropgeleide Nederlanders, is het vertrouwen – net als in 2023 – het hoogst onder hoogopgeleide Nederlanders. Het verschil tussen deze groepen is in 2024 dus sterk afgenomen.

Basis: Nederlanders 18+ (n=2.208; 18-34 jaar n=440; 35-49 jaar n=438; 50-64 jaar n=728; 65+ n=602), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Alleen kiezers coalitiepartijen hebben vertrouwen in het kabinet; kiezers SGP, Forum voor Democratie zijn verdeeld

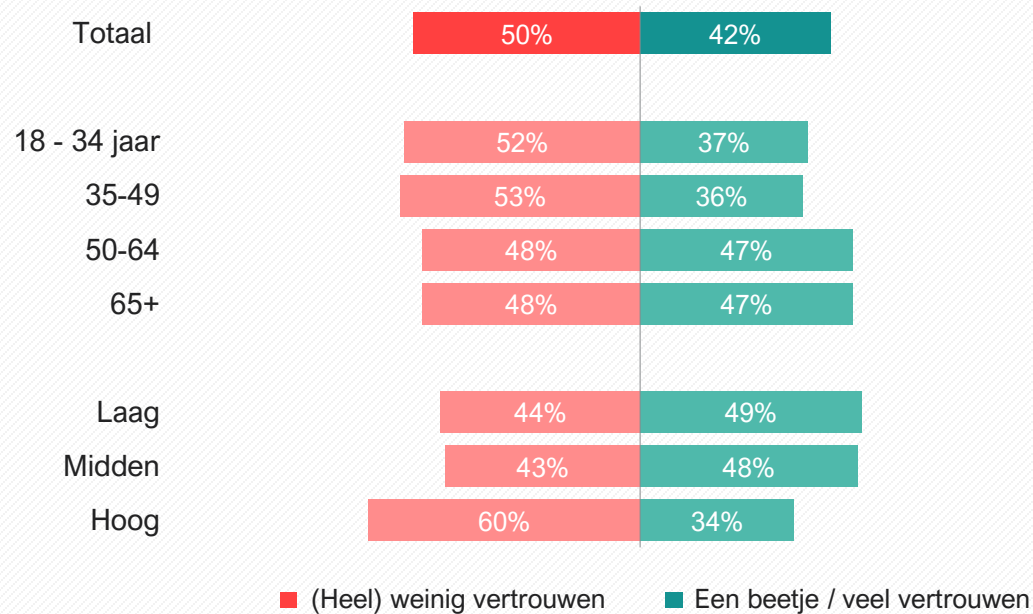
In hoeverre heeft u vertrouwen in het huidige kabinet?

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening

50+'ers hebben ook het vaakst vertrouwen in het huidig kabinet; laag- en middelbaaropgeleiden hebben vaker vertrouwen dan hoogopgeleiden

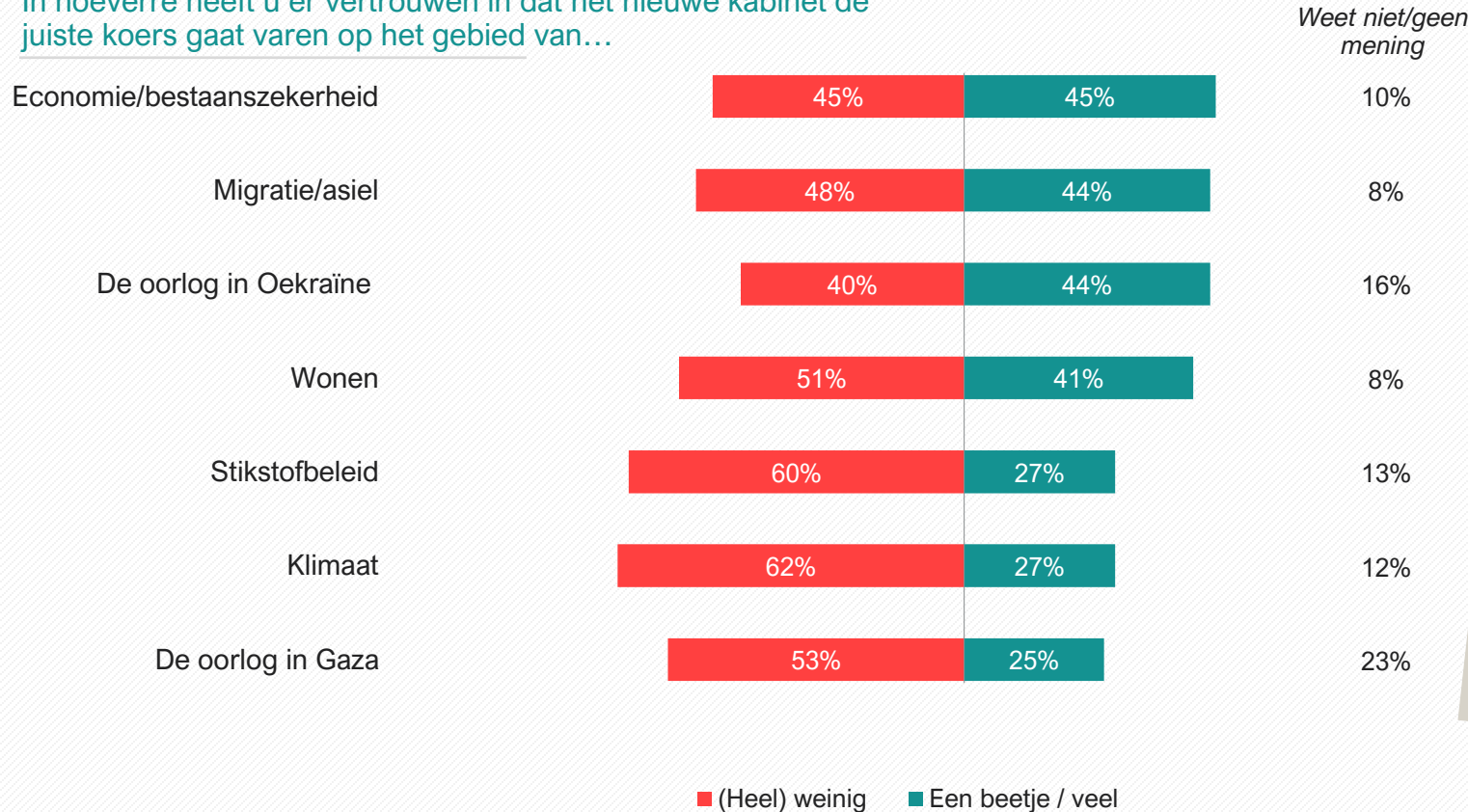
Vertrouwen in huidige kabinet naar leeftijd en opleiding

Basis: Nederlanders 18+ (n=2.208; 18-34 jaar n=440; 35-49 jaar n=438; 50-64 jaar n=728; 65+ n=602), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Nederlanders hebben op geen enkel thema écht vertrouwen in de koers van het kabinet; vooral omtrent klimaat en stikstof is er weinig vertrouwen

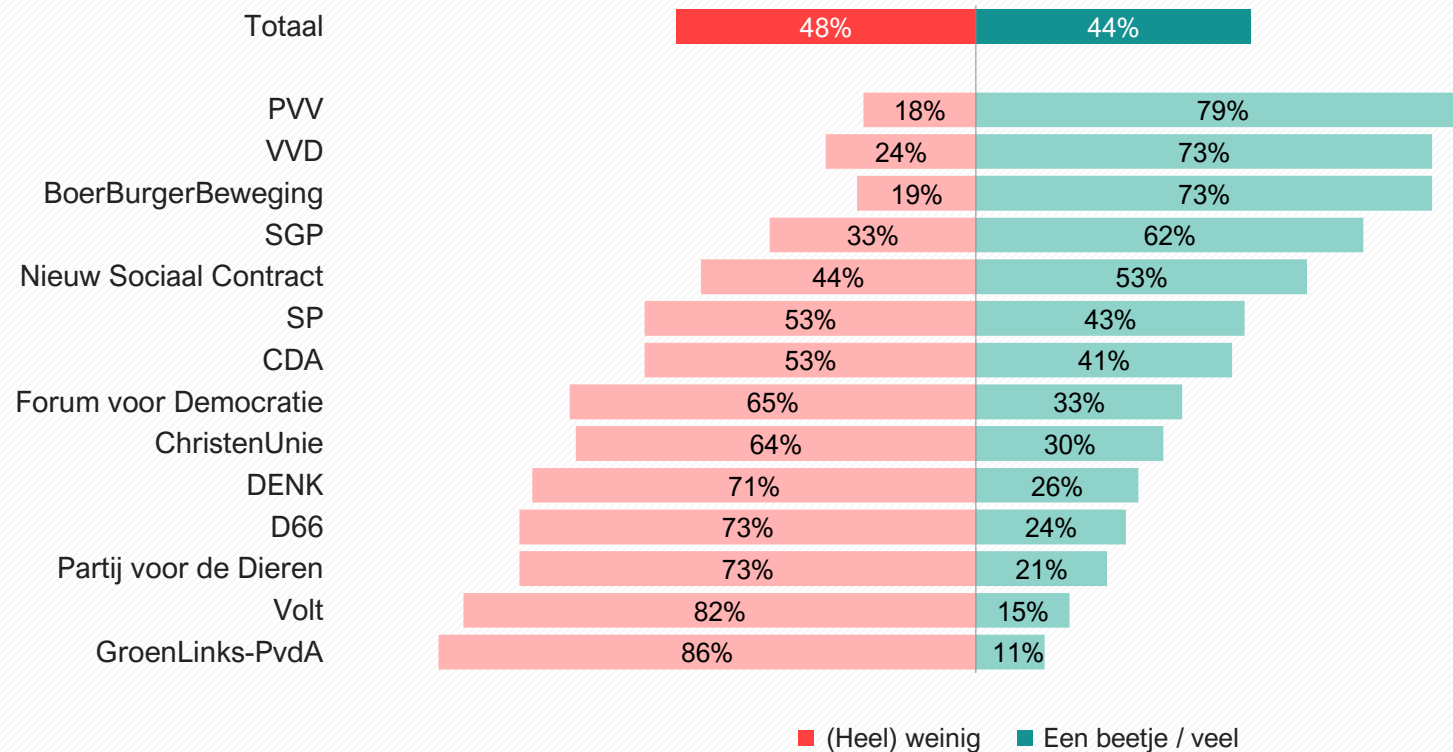
In hoeverre heeft u er vertrouwen in dat het nieuwe kabinet de juiste koers gaat varen op het gebied van...

- Ondanks dat bijna de helft van de Nederlanders in meer of mindere mate vertrouwen heeft in het beleid op economie/bestaanszekerheid en migratie/asiel van het nieuwe kabinet, geldt dat een nagenoeg even groot aandeel hier geen vertrouwen in heeft.
- Het vertrouwen in het stikstof- en klimaatbeleid ligt het laagst onder Nederlanders: zes op de tien hebben (heel) weinig vertrouwen dat het nieuwe kabinet de juiste koers gaat varen op het deze beleidsonderwerpen.
- Over het algemeen hebben laag en-middelbaaropgeleide Nederlanders meer vertrouwen in de koers van het nieuwe kabinet op de verschillende beleidsonderwerpen.

Kiezers zijn sterk verdeeld over hun vertrouwen in de migratie- en asielkoers van het nieuwe kabinet; vertrouwen vooral bij kiezers coalitiepartijen

In hoeverre heeft u er vertrouwen in dat het nieuwe kabinet de juiste koers gaat varen op het gebied van migratie/asiel?

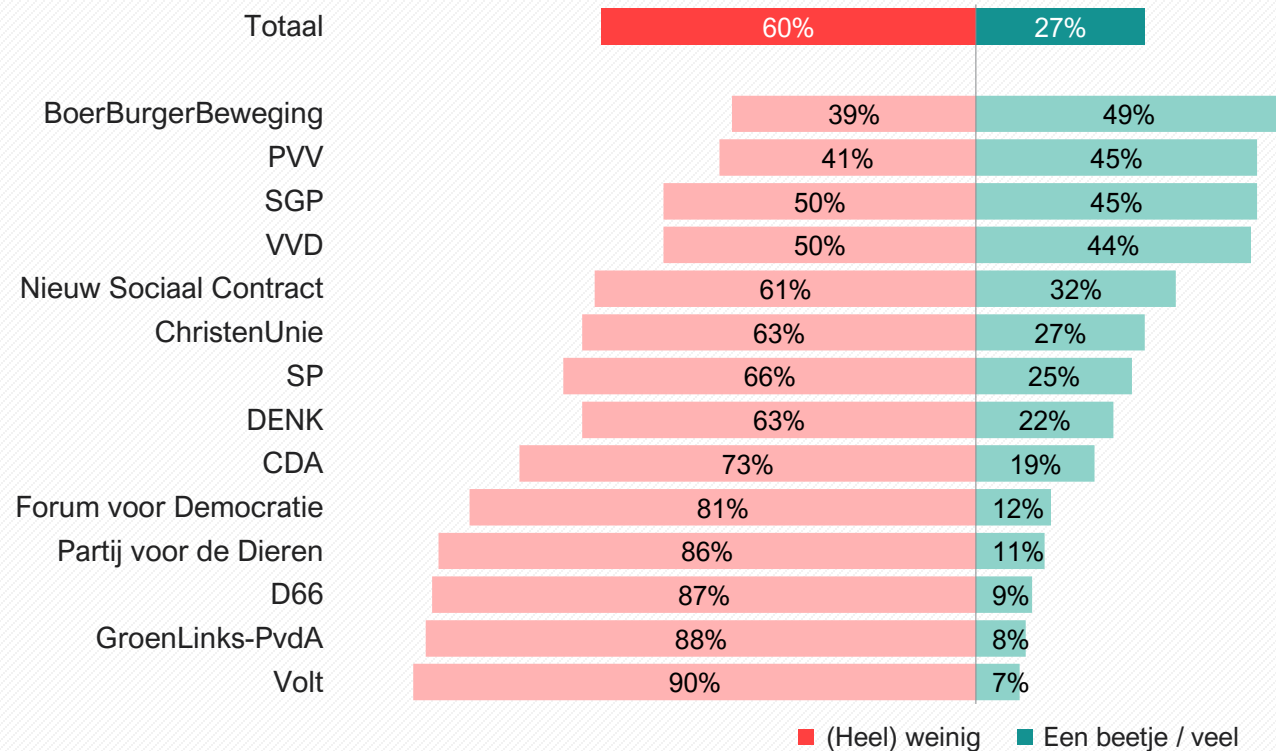

- NSC'ers zijn, in tegenstelling tot kiezers van de andere coalitiepartijen, verdeeld over de koers die het kabinet gaat varen op het gebied van migratie/asiel.

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Onder geen enkele partij heeft een meerderheid vertrouwen in de koers die het kabinet gaat varen op het gebied van stikstof

In hoeverre heeft u er vertrouwen in dat het nieuwe kabinet de juiste koers gaat varen op het gebied van het stikstofbeleid?

- NSC'ers hebben, in tegenstelling tot kiezers van de andere coalitiepartijen, vaker (heel) weinig vertrouwen in de koers die het kabinet gaat varen op het gebied van stikstof.

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

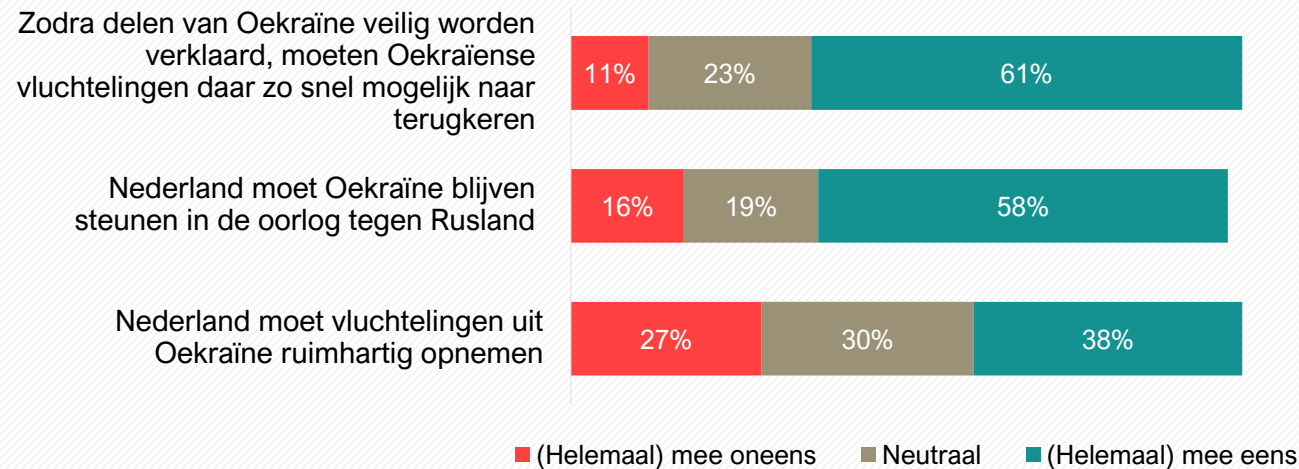
Actuele politieke kwesties

1. De oorlogen in Oekraïne
2. De oorlog in Gaza
3. Asiel en migratie
4. Natuur en landbouw

Nederlanders steunen Oekraïne maar zijn terughoudend over het opnemen van vluchtelingen

In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen?

Weet ik niet / geen mening

5%

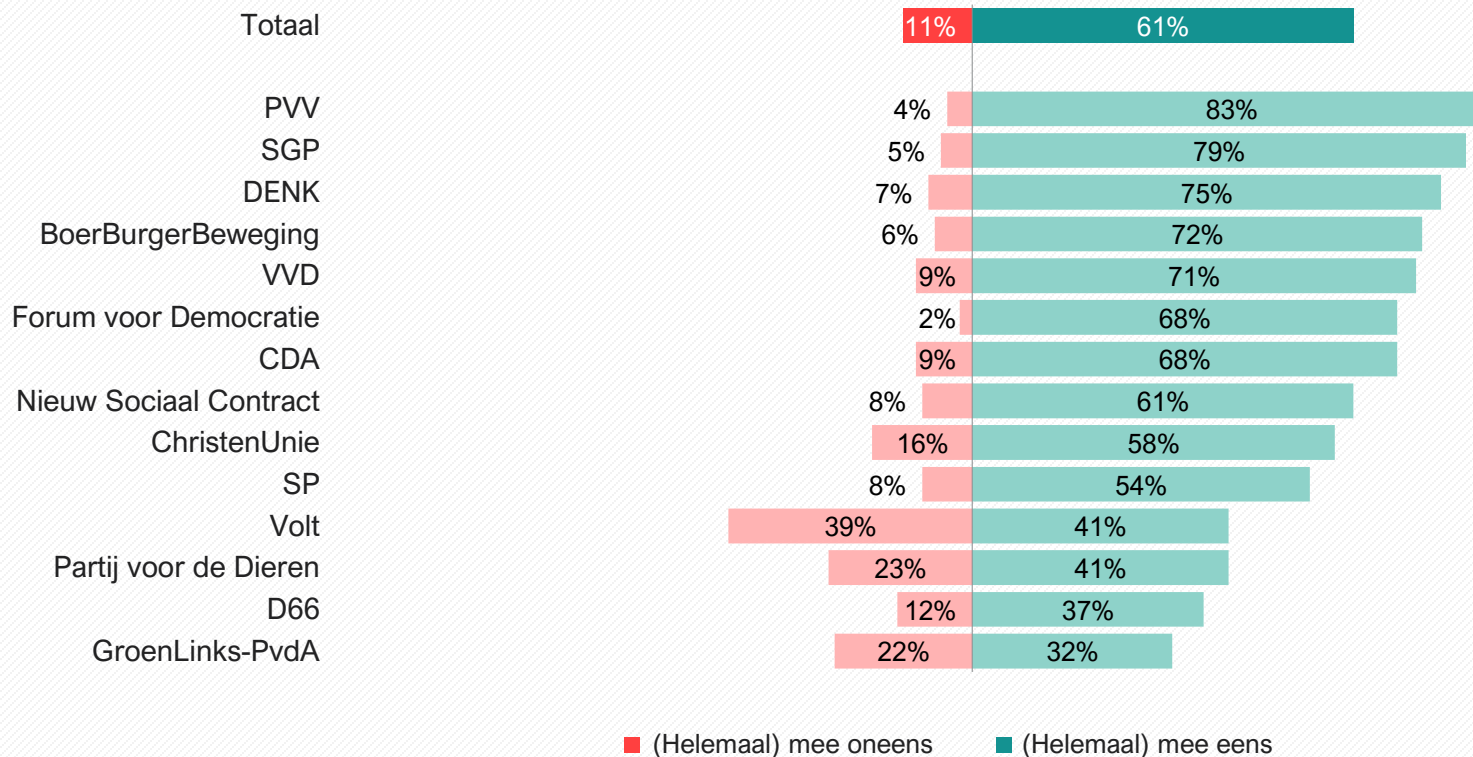
5%

7%

- Bijna zes op de tien Nederlanders (58%) vinden dat Nederland Oekraïne moet blijven steunen. Ongeveer een vijfde (19%) neemt een neutrale positie in terwijl 16% tegen Nederlandse steun aan Oekraïne is.
- Een meerderheid van de bevolking (61%) wil dat Nederland Oekraïense vluchtelingen terugstuurt zodra delen van het land veilig worden verklaard. Slechts 11% is het daarmee niet eens.
- Nederlanders zijn verdeeld over de vraag of Oekraïense vluchtelingen ruimhartig moeten worden opgevangen: bijna vier op de tien (38%) vinden van wel, ongeveer een kwart (27%) vindt van niet. De rest (37%) weet het niet of neemt een neutrale positie in.

Ruime meerderheid voor het terugsturen van Oekraïense vluchtelingen zodra delen van het land veilig worden verklaard; linkse kiezers wat meer verdeeld

Zodra delen van Oekraïne veilig worden verklaard, moeten Oekraïense vluchtelingen daar zo snel mogelijk naar terugkeren

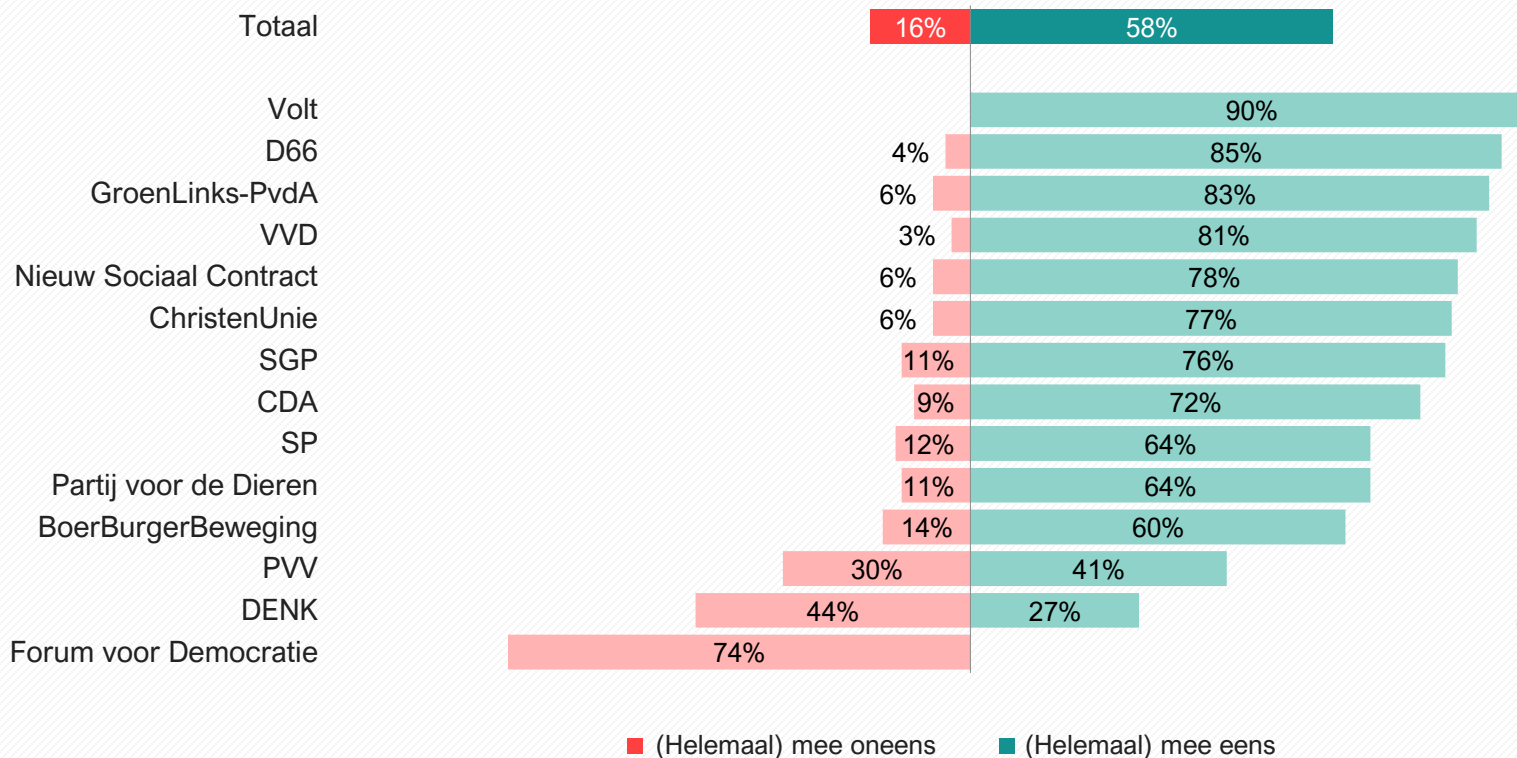
- Kiezers van veel partijen steunen in meerderheid het terugsturen van Oekraïense vluchtelingen zodra delen van Oekraïne veilig worden verklaard.
- Alleen onder kiezers van links-progressieve partijen (Volt, Partij voor de Dieren, D66, GroenLinks-PvdA) is er geen meerderheid voor het terugsturen van Oekraïner, al zijn er ook onder kiezers van D66 en Partij voor de Dieren meer voorstanders dan tegenstanders. Kiezers van Volt en GroenLinks-PvdA zijn verdeeld over deze kwestie.

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n= 2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024. Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur. Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Context: Op het moment van meten was het reisadvies van het ministerie van Buitenlandse Zaken om niet naar Oekraïne te reizen. De kleurcode van het reisadvies voor Oekraïne was rood.

De meeste kiezers willen dat Nederland Oekraïne blijft steunen; kiezers van de PVV zijn verdeeld

Nederland moet Oekraïne blijven steunen in de oorlog tegen Rusland

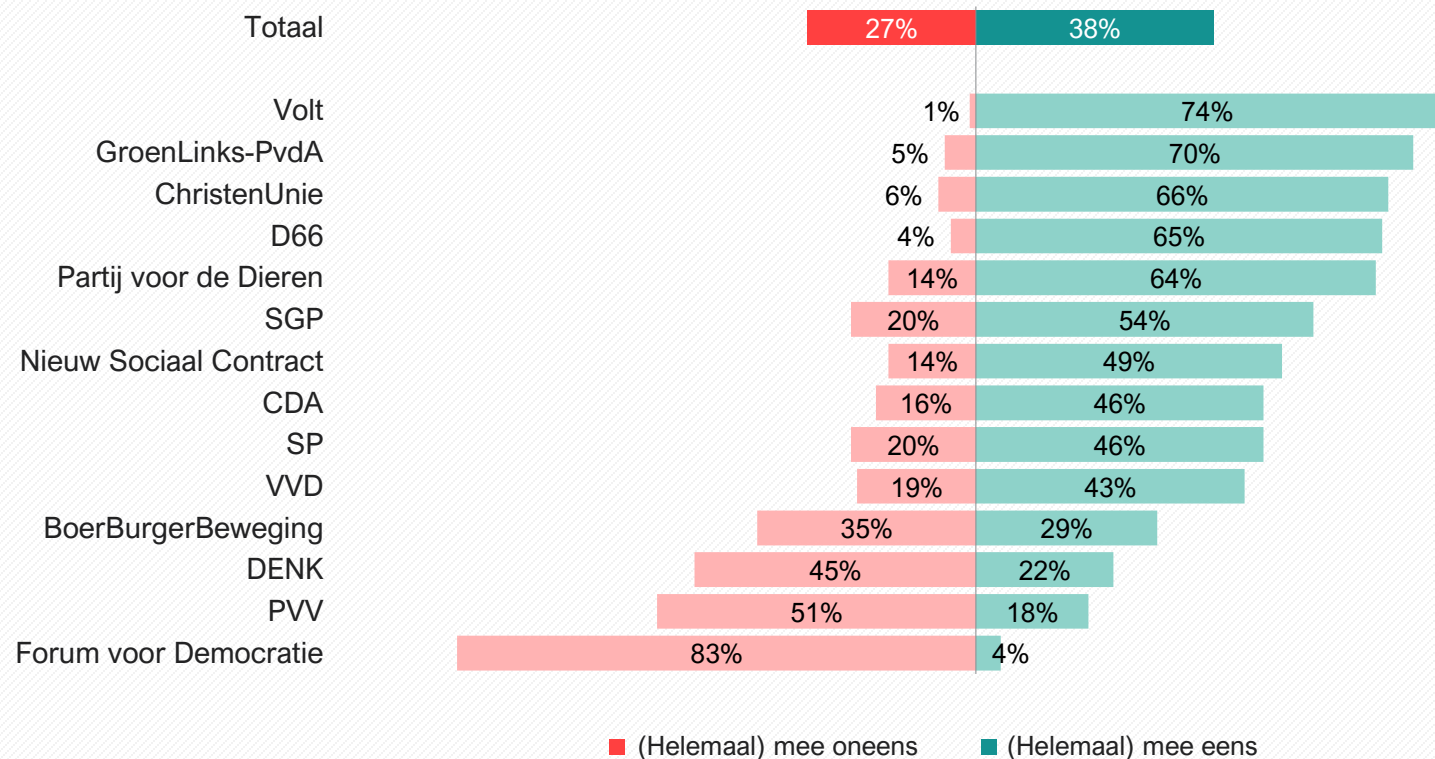

- Bijna zes op de tien (58%) Nederlanders willen dat Nederland Oekraïne blijft steunen in de oorlog tegen Rusland; 16% is tegen.
- Onder kiezers van vrijwel alle partijen steunt een meerderheid het voortzetten van de Nederlandse steun aan Oekraïne. Uitzonderingen zijn PVV, Denk en Forum voor Democratie.
- Kiezers van Forum voor Democratie zijn in overgrote meerderheid tegen het blijven steunen van Oekraïne. Kiezers van PVV (en in mindere mate Denk) zijn juist verdeeld: vier op de tien (41%) PVV-kiezers willen Oekraïne blijven steunen, drie op de tien (30%) willen dat niet en de rest (29%) weet het niet of neemt een neutrale positie in.

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n= 2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Nederlanders verdeeld over ruimhartig opvangen gevluchte Oekraïners

Nederland moet vluchtelingen uit Oekraïne ruimhartig opnemen

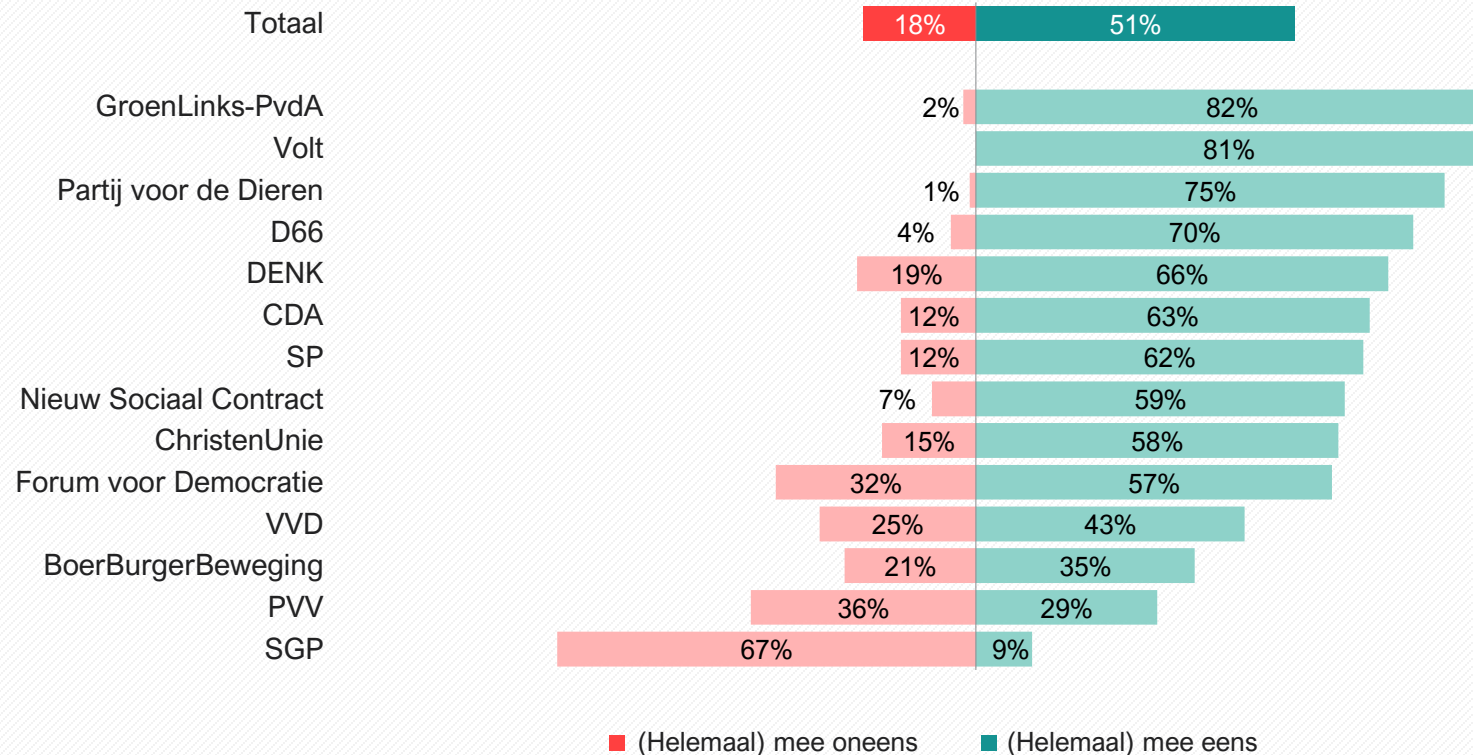

- Nederlanders zijn verdeeld over de opvang van Oekraïners die vluchten voor de oorlog. Bijna vier op de tien Nederlanders (38%) vinden dat die opvang ruimhartig moet zijn terwijl ongeveer een kwart (27%) daar tegen is. Een vrij grote groep (35%) weet het niet of neemt een neutrale positie in.
- Veel kiezers van PVV en FVD zijn tegen het ruimhartig opvangen van Oekraïense vluchtelingen. De achterban van de PVV wijkt daarmee af van de kiezers van andere coalitiepartijen: kiezers van NSC en VVD steunen ruimhartige opvang wel. De BBB-achterban is verdeeld.
- Eerder onderzoek van Ipsos I&O liet zien dat de steun voor het opvangen van Oekraïense vluchtelingen gestaag afneemt. Die trend zet voorzichtig door: in augustus steunde 42% nog het ruimhartig opvangen Oekraïners, nu daalt dat (licht) naar 38%

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n= 2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Veel Nederlanders willen dat de regering druk uitoefent op Israël om de oorlog in Gaza te stoppen

De Nederlandse regering moet meer druk uitoefenen op Israël om de oorlog in Gaza te beëindigen

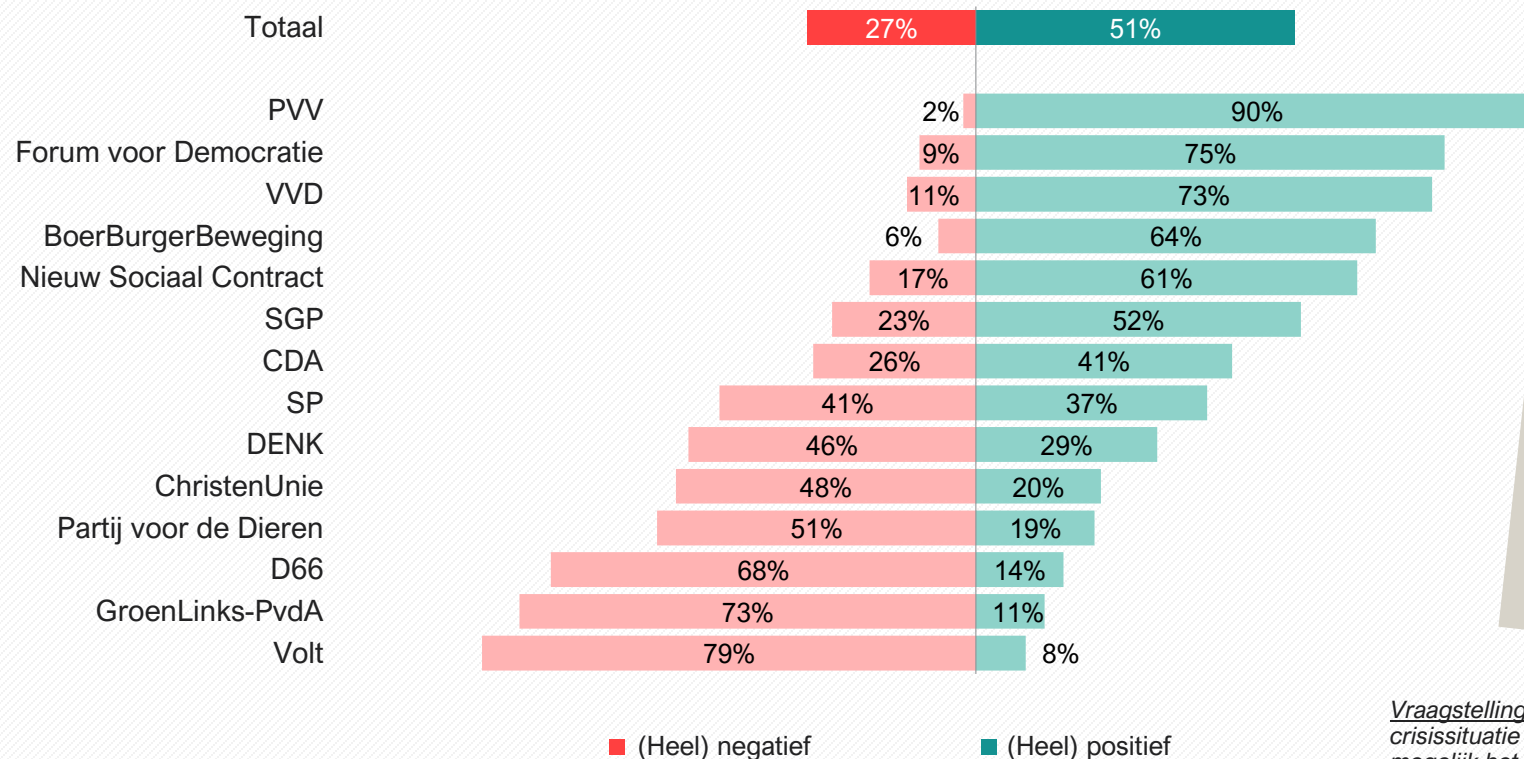

- Ongeveer de helft van alle Nederlanders (51%) wil dat de Nederlandse regering meer druk zet op Israël om de Gaza-oorlog stop te zetten. Ongeveer een vijfde (18%) vindt dat niet nodig.
- Kiezers van zowel linkse partijen (GroenLinks-PvdA, Volt, D66) als kiezers van middenpartijen (CDA, NSC, CU) willen dat Nederland meer doet om Israël ertoe te bewegen de oorlog te beëindigen.
- Kiezers van VVD, BBB en PVV zijn verdeeld. Alleen kiezers van SGP zijn in meerderheid tegen het uitoefenen van druk op Israël om de oorlog te stoppen.

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024.
Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur.
Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Steun voor uitroepen asielcrisis, al is een kwart van alle kiezers tegen

Wat vindt u ervan dat het kabinet een asielcrisis wil uitroepen?

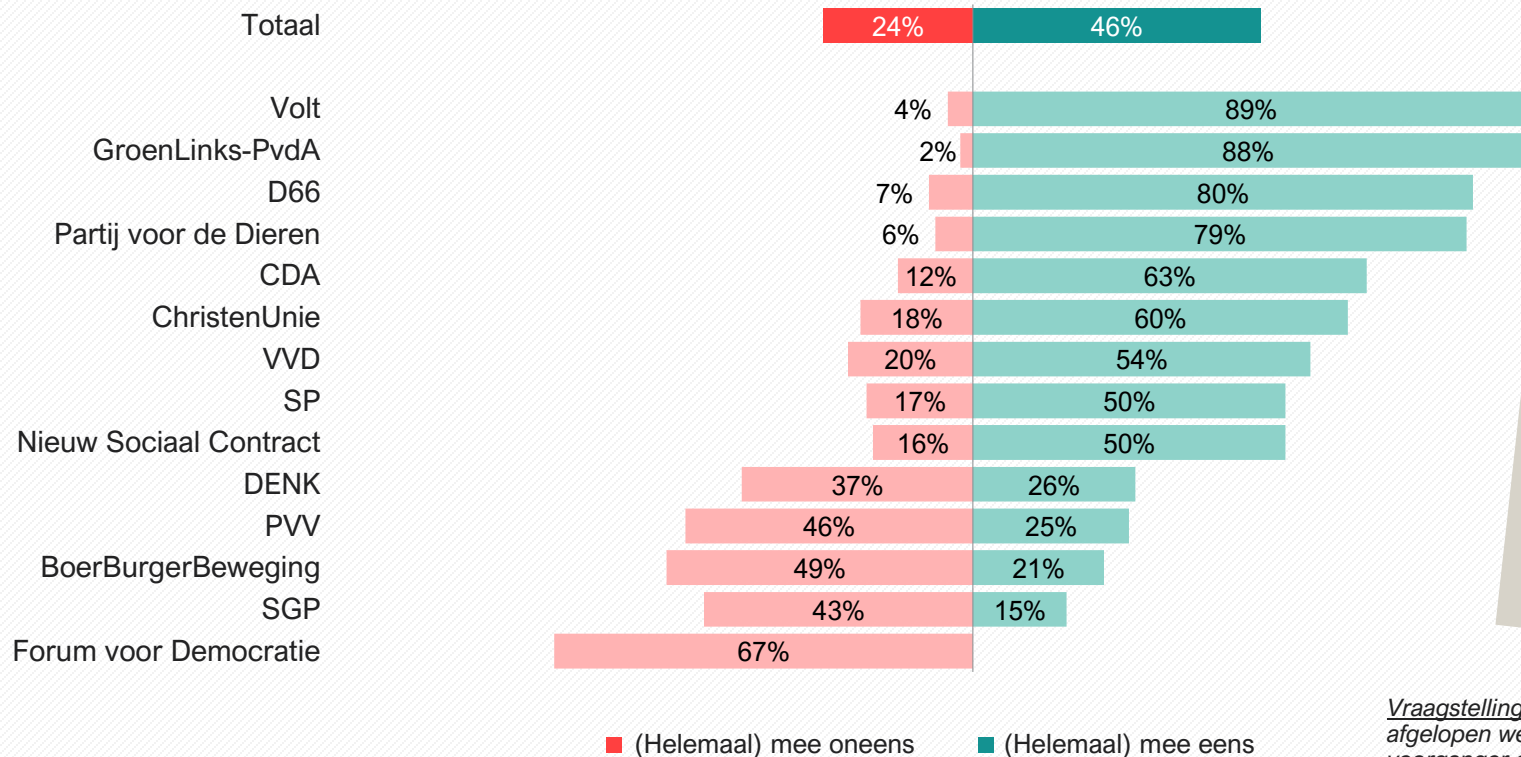
- Kiezers van rechtse partijen zijn in meerderheid voor het uitroepen van een asielcrisis. Er is vooral veel steun onder kiezers van de PVV (90%).
- Ook kiezers van VVD (73%), BBB (64%) en NSC (61%) steunen het voorstel van minister Faber (Asiel en Migratie, PVV), al is er meer weerstand onder kiezers van NSC (17% is tegen).
- De achterbannen van CDA en SP zijn verdeeld over het gebruik van het noodrecht om een asielcrisis uit te roepen.
- Er is zeer weinig draagvlak onder kiezers van linkse partijen.

Vraagstelling: volgens het kabinet is er sprake van een crisissituatie rond migratie en asiel. Hierom wil het kabinet zo snel mogelijk het noodrecht activeren door een asielcrisis uitroepen. Daarmee zijn er direct meer en strengere maatregelen mogelijk om het aantal asielzoekers te beperken. De Tweede en Eerste Kamer hoeven er niet eerst mee akkoord te gaan. De asielcrisiswet moet voor de duur van maximaal twee jaar gaan gelden. Wat vindt u ervan dat het kabinet een asielcrisis wil uitroepen?

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024. Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur. Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Bijna de helft van alle Nederlanders ziet krimp van veestapel als onvermijdelijk om natuurdoelen te halen; kwart ziet dat niet zo

Het is onvermijdelijk dat de veestapel krimpt om de natuurdoelen te behalen

- Vooral kiezers van linkse partijen (Volt, GroenLinks-PvdA, D66, Partij voor de Dieren) vinden dat het onvermijdelijk is dat de veestapel zal krimpen om de doelen met betrekking tot bescherming van de natuur te halen.
- Maar ook veel kiezers van CDA (63%), CU (60%), VVD (54%) en NSC (50%) zien krimp van het aantal kippen, varkens en koeien als onvermijdelijk.
- Opvallend is het verschil in opvatting tussen kiezers van coalitiepartijen. Kiezers van PVV en BBB vinden dat krimp van de veestapel niet onvermijdelijk is, veel kiezers van VVD en NSC zien dat wel zo.

Vraagstelling: Minister Wiersma van Landbouw kondigde afgelopen week aan dat een deel van de plannen van haar voorganger om de veestapel in te krimpen toch doorgaan. In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stelling?

'Het is onvermijdelijk dat de veestapel krimpt om de natuurdoelen te behalen'

Basis: Nederlanders 18+ (2024: n=2.208), nationaal representatieve steekproef, 13-16 september 2024. Alleen resultaten met 30 of meer waarnemingen getoond; de resultaten zijn uitgesplitst naar huidige politieke voorkeur. Rest tot 100% neutraal of weet ik niet/geen mening.

Bijlage

Onderzoeksopzet

Methode

De gegevens in dit rapport zijn gebaseerd op onlineonderzoek van Ipsos I&O onder een representatieve steekproef van 2.167 stemgerechtigde Nederlanders. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n=213) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk laag- en middelbaaropgeleiden en Nederlanders met een migratieachtergrond.

Eerdere onderzoeken werden uitgevoerd via het Ipsos iSay-panel. Om eventuele verschillen tussen het Ipsos iSay-panel en I&O Research Panel in kaart te brengen, hebben we analyses uitgevoerd op beide panels. Hieruit blijkt dat de verschillen minimaal zijn.

Afwijkingen tussen de samenstelling van de steekproef en de samenstelling van de Nederlandse stemgerechtigde bevolking op de kenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, regio en stemgedrag bij de laatste landelijke verkiezingen (de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023) zijn door middel van een weging gecorrigeerd. De onnauwkeurigheidsmarges bij dit onderzoek (uitgaande van een betrouwbaarheidsinterval van 95%) lopen uiteen van ongeveer 1% tot ongeveer 3%. De gegevens zijn verzameld van vrijdag 13 september tot en met maandag 16 september 2023. Kleine partijen worden vanwege het lage aantal waarnemingen niet getoond in de resultaten.

Meer informatie

Ipsos I&O heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van de NOS.

Neem voor meer informatie over dit onderzoek contact op met:

Sander Nieuwkerk
Onderzoeksmanager
sander.nieuwkerk@ipsos.com

Maren Hekkema
Onderzoeker
maren.hekkema@ipsos.com

**WILLEN
WETEN.
ZEKER
WETEN.**

Bedankt